

حدود استقلال قضایی
از دیدگاه فقه و حقوق ایران

نگارنده

میرزا سید زاپور میانگله

انتشارات روحین مهر

۱۳۹۹

سرشناسه: میرزاپور میانگله، علیرضا، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور: حدود استقلال قضایی از دیدگاه فقه و حقوق ایران/نگارنده علیرضا میرزاپور میانگله.

مشخصات نشر: ساری: روجین مهر، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۱۶۰۵-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: استقلال قضایی -- ایران

موضوع: Judicial independence -- Iran

موضوع: استقلال قضایی (فقه)

موضوع: Judicial independence (Islamic law)

رده‌بندی کنکرو: ۸۷۰/۱۶۱

رده‌بندی دیویی: ۳۲/۵۵۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۳۱

وضعیت رکورد: فیبا

حدود استقلال قضایی از دیدگاه فقه و حقوق ایران

علیرضا میرزاپور میانگله

انتشارات روجین مهر

صفحه آرایبی و طرح جلد: مریم کاظمی

چاپ نخست: ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۱۶-۰۵-۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول
۱۵	استقلال قضایی از دیدگاه فقه و حقوق ایران
۱۷	مبحث اول: شرایط قضاوت
۲۲	گفتار اول: قاضی کیست؟
۲۹	گفتار دوم: وظایف قاضی
۳۵	گفتار سوم: قضاوت چیست؟
۳۸	گفتار چهارم: شرایط ادنی فقه
۴۵	فصل دوم: استقلال نسبی
۴۸	استقلال قاضی در نظام دادرسی اسلام
۴۹	مبحث اول: مفهوم استقلال و مقایسه آن با بی طرفی
۵۰	گفتار اول: مفهوم استقلال
۵۰	گفتار دوم: مقایسه استقلال با بی طرفی
۵۱	گفتار سوم: بی طرفی دادگاه و قضات
۵۲	گفتار چهارم: قلمرو استقلال قضایی
۵۴	مبحث دوم: مبانی اصل استقلال قضایی
۵۵	گفتار اول: تأمین عدالت
۵۵	۱- مفهوم عدالت
۵۸	۲- اقسام عدالت
۵۸	الف: عدالت صوری و ماهوی
۶۰	ب: عدالت مقایسه‌ای و غیر مقایسه‌ای

۶۱	ج: عدالت فردی و عدالت اجتماعی
۶۵	د: عدالت طبیعی و عدالت حقوقی
۶۹	گفتار دوم: تأمین نظم عمومی
۷۲	گفتار سوم: اصلاح جامعه
۷۴	مبحث سوم: عوامل تأمین کننده استقلال قضایی
۷۴	گفتار اول: عدم عزل قضات
۷۹	گفتار دوم: عدم نقض رای قاضی
۸۳	گفتار سوم: منع تغییر و انتقال قضات
۸۸	گفتار چهارم: عدم دخالت قضات در سیاست
۹۰	گفتار پنجم: رئیس قوه قضائیه
۹۳	فصل سوم: انواع استقلال قضایی
۱۰۰	مبحث اول: استقلال در برابر قوه مقننه
۱۰۲	مبحث دوم: استقلال قضات در برابر مجلس شورای ملی و قوه قضائیه
۱۰۸	گفتار اول: استقلال در برابر قوه قضائیه از دیگر قوا (سام خمینی (ره))
۱۱۲	گفتار دوم: استقلال مالی
۱۱۶	مبحث سوم: استقلال در برابر سایر مقامات
۱۱۹	گفتار اول: استقلال روحی و روانی
۱۲۵	گفتار دوم: استقلال قضات در برابر سایر مقامات از نظر عملی
۱۲۷	فصل چهارم: ضمانت اجرای استقلال قضایی
۱۲۹	مبحث اول: مصونیت شغلی
۱۳۲	گفتار اول: مصونیت از تعقیب کیفری
۱۳۵	گفتار دوم: جهات قانونی استقلال قضایی
۱۳۵	الف: قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

مقدمه

قضا حکم بین مردم است جهت رفع تنازع بین آنان، با شرایطی که می‌آید و منصب قضاوت از مناسب جلیله‌ای است که از طرف خدای متعال، برای پیغمبر (صلی الله علیه و آله) و از طرف او برای ائمه معصومین (علیهم السلام) و از طرف آنان برای فقیه جامع الشرایطی که می‌آید ثابت است و معنی نمائند که قضاوت شأن بزرگی دارد و تحقیقاً وارد شده است که: «استاسی به نرستی در پرتگاه جهنم قرار گرفته است». و از امیرالمؤمنین (علیه السلام) است که فرمود: «ای شریح جایگاهی نشست‌های که فقط پیغمبر یا وصی پیغمبر یا ائمه ائمتی در آنجا می‌نشینند». استقلال قضاوت و دستگاه قضایی و تضمین احکام، بررسی بی‌طرف، عادلانه و مستقل همواره از نگرانی‌های حقوقدانان و اندیشمندان جوامع متمدن بوده است. تساوی اصحاب دعوی در برابر دادگاه و استقلال و بی‌طرفی قضاوت دادگاه‌ها نیز یکی از آرمان‌های بشریت در طول تاریخ بوده است. استقلال قضایی در تئوری تفکیک قوا نهفته است که یکی از بحث‌های اساسی این کتاب می‌باشد و به آن خواهیم پرداخت.

همان‌طور که قوه قضائیه، قوه‌ای مستقل است، قاضی نیز در اسلام مستقل است. قاضی خوب و مستقل کسی است که به واسطه‌ی جایگاه ویژه و ممتازی که از نظر شرع و قانون دارد، در اتخاذ تصمیم، مهم‌ترین

و سرنوشت‌سازترین تصمیم‌ها را اتخاذ می‌نماید و از ظرفیت‌های قانونی و شرعی که برای یک قاضی در نظر گرفته شده است سعی و تلاش خود را برای اعمال قانون حق به کار می‌برد و از این حیث دارای اختیارات ویژه می‌باشد. ولی همین قاضی به واسطه این که خود را مقید به قانون می‌داند و انقیاد کامل به حق و عدالت دارد، کوچک‌ترین اختیاری فراتر از مقررات قانونی و شرعی برای خود قائل نیست، و تمام زیبایی‌های امر خطیر قضا در عمل به دو امر مذکور می‌باشد. در این وضعیت است که اعتماد کامل اصحاب دعوی نسبت به قاضی و دستگاه قضایی جلب خواهد شد.

استقلال قضایی انواع بسیار دارد و عواملی هم وجود دارد که استقلال قضایی را تأمین و تضمین می‌نمایند و ضمانت‌های اجرایی مختلفی دارد و موضوع استقلال قضا در اسلام را اهمیت برخوردار است که تمرد و سرپیچی از آن، گاهی به فاسق شدن و گاهی به ظالم شدن و گاهی هم به کافر شدن، توصیف شده است، و دستگاه قضایی استقلال نهادی لازم دارد تا قادر به انجام وظایف خود به دور از نفوذ حکومت و دیگر ماملان دولت باشد. جنبه اساسی استقلال نهادی تأمین و تضمین بودجه کافی برای این قوه جهت نیل به اهداف عالیه نظم و امنیت و عدالت است. استقلال قضایی به عنوان اصل تبعی نظریه تفکیک قوا لازمه و پیامد منطقی این اصل است که در فصل‌های آتی به شرح آن خواهیم پرداخت.